

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudcem JUDr. Davidem Kryskou ve věci

žalobce: **M. H.**, narozen X
státní příslušník Tuniské republiky
zastoupen advokátkou JUDr. Janou Marečkovou
sídlem Ondříčkova 2167/16, Vinohrady, Praha 3

proti
žalovanému: **Ministerstvo zahraničních věcí**
sídlem Loretánské náměstí 101/5, Hradčany, Praha 1

za účasti: **B. H.**
bytem X

o **žalobě proti rozhodnutí** žalovaného ze dne 28. 1. 2021, č. j. 301137/2021-VO,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 1. 2021, č. j. 301137/2021-VO, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 15 342 Kč ve lhůtě třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokátky JUDr. Jany Marečkové.

Odůvodnění:

Vymezení věci a obsah podání účastníků

1. Žalobce se žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), podanou dne 4. 3. 2021,

Shodu s prvopisem potvrzuje: B. M.

domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí (dále jen „napadené rozhodnutí“). Žalovaný napadeným rozhodnutím posoudil žádost žalobce o nové posouzení důvodu neudělení krátkodobého víza podle § 180e odst. 6 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění účinném do 30. 9. 2020 (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), přičemž dospěl k závěru, že rozhodnutí Velvyslanectví České republiky v Tunisku (dále jen „správní orgán I. stupně“) o žádosti žalobce o udělení krátkodobého víza č. X ze dne 22. 9. 2020 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“) je v souladu s § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců.

2. Žalobce namítá, že napadené rozhodnutí nemá oporu v provedeném dokazování. Žalovaný nepostupoval podle § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů ani podle Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě pomáhat vnitrostátním orgánům v boji proti zneužívání práva na volný pohyb: Příručky pro řešení otázky údajných účelových sňatků mezi občany EU a státními příslušníky třetích zemí v kontextu práva EU o volném pohybu občanů EU ze dne 26. 9. 2014 COM(2014) 604 final (dále jen „Příručka Komise“). Žalobce dostatečně vyvrátil, že by se on nebo osoba zúčastněná na řízení (dále též „manželka“ nebo „manželka žalobce“) dopustili obcházení zákona za účelem získání víza. Již v předcházejícím řízení uvedl, že svou manželku si vzal z lásky, že ji miluje a že před jejich seznámením Českou republiku (dále též „ČR“), kterou nyní vnímá jako manželčinu rodnou zemi, netoužil poznat. Popsal rovněž, jakým způsobem spolu v Tunisku žijí (do doby podání žádosti tam manželka pobývala celkem 8krát), přičemž zvolili prostý a na islámských zásadách založený způsob života. Manželka žalobce se podílela na rodinném životě a spolu s jeho matkou se starala o domácnost. Rodina žalobce (žalobce bydlí v domě s matkou) však má domácnost vybavenou běžným způsobem (pračka, televize, osobní automobily). Životní úroveň obyvatel Tuniska a ČR nelze měřit stejně. Žalobce pracoval v turistickém průmyslu, má stále příjmy, které mu obvykle plně postačují pro běžný život; nyní však turistický ruch zcela ustal. Žalobci a manželce nevadí rozdílnost jazyků a komunikace také za pomoci překladáče, který je u střední generace běžnou praxí. Angličtinu ovládá žalobce plynně, manželka částečně; pokud v angličtině napsala pouze krátký dopis, neznamená to, že se se žalobcem nedomluví. Manželka žalobce se plně integrovala do jeho rodiny, společně se starají o domácnost a tráví volný čas. Manželka žalobce je s životním stylem i prostředím spokojená, je zde ráda a ráda zde pracuje v rodině a ráda zde tráví volný čas. V předcházejícím řízení žalobce předložil četné důkazy (fotokopii pasu nebo fotografie obou manželů). Manželka žalobce rovněž absolvovala pohovor, v němž vysvětlila okolnosti seznámení a popsala způsob společného soužití manželů v Tunisku.
3. Dále žalobce namítá, že z Příručky Komise plyne, pro řádné odůvodnění rozhodnutí mělo být uvedeno, proč a na základě čeho vznikly důvodné pochybnosti o pravosti sňatku. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí žádná taková skutečnost nevyplývá. Důkazní břemeno k tomu podle Příručky Komise nesou vnitrostátní orgány, které však svou povinnost nesplnily. Správní orgány se zaměřily pouze na kladení otázek dle ilustrativních známek možného zneužití. Pokud by správní orgány postupovaly pouze touto „dotazníkovou formou“ a porovnávaly shodu otázek a odpovědí obou manželů, musela nastat situace, že se manželé v některých odpovědích zcela neshodnou. Tento postup má další závažné nedostatky. Již v úvodu chybí posouzení páru jako vhodných protějšků (žalobci je 40 let, jeho manželce 44 let), neboť si jsou věkově blízcí a není mezi nimi podstatný věkový rozdíl. Pokud by si žalobce chtěl zajistit vstup na území evropských států prostřednictvím manželství, mohl tak učinit dříve. Rovněž není směrodatné, zda se

manželka žalobce chová jako muslimka. Manželka žalobce není konzumní obyvatel ČR, je schopna cestovat, zajímá se o jiné kultury, je skromná a inklinuje k duševním prožitkům. Skutečnosti, že má manželka žalobce certifikát ze základů ajurvědy, védské astrologie a horoskopů a že je muslimka, posoudil žalovaný zkreslujícím způsobem. Závěr, že se navzájem neslučují, nebyl argumentačně či důkazně podpořen, a napadené rozhodnutí je proto nepřezkoumatelné. Manželka žalobce je vystudovanou farmaceutickou laborantkou s oprávněním provozovat masérskou činnost. V současnosti pracuje jako masérka a součástí masérského akreditovaného programu bylo rovněž studium celostní medicíny a traumaterapie, jógy, védské astrologie a diagnostiky. Žalobce nesouhlasí se závěrem žalovaného, že manželka neprokázala, že je skutečnou muslimkou, a že proto je manželství fingované. Rovněž závěr, že cílem žalobce je získat právo volného pobytu a pohybu v EU a pobývat v členském státě s početnou arabskou komunitou, neboť nemá snahu učit se českému jazyku, nemá oporu v žádném skutkovém tvrzení ani v důkazech. Žalobce navíc žádal o krátkodobé vízum a neusiloval o dlouhodobý pobyt, u nějž by bylo možné snahu učit se česky považovat za legitimní. K termínům pobytu manželky v Tunisku žalobce uvádí, že je běžné, že si člověk přesně nepamatuje dny dva roky zpětně, avšak odpověď, že se jednalo o srpen, je odpovědí správnou. Vypovídací hodnotu nemá ani to, že od sebe neodlišil česká jména „J.“ a „J.“ v případě syna manželky.

4. Pokud podle žalobce správní orgány měly pochybnosti o „pravosti“ manželství žalobce a jeho manželky, mělo probíhat další vyšetřování. Jelikož nesl důkazní břemeno, měl žalovaný představit dostatek objektivních důkazů a zjištění, na základě nichž dospěl k závěru, že se jedná o fingovaný sňatek. K takovému závěru nelze dospět absencí absolutní shody při porovnání odpovědí na otázky kladené manželům. Navíc žalovaný cituje pouze odpovědi, u nichž se manželé neshodli.
5. Žalovaný ve vyjádření k žalobě navrhuje její zamítnutí. Napadené i prvostupňové rozhodnutí jsou řádně odůvodněna a nejsou nepřezkoumatelná ani nezákonná, přičemž mají oporu ve správním spise. Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů musí být vykládána jako nemožnost přezkoumat rozhodnutí, neboť není možné zjistit jeho obsah nebo důvody, pro které bylo vydáno. Napadené rozhodnutí je založeno na poznatcích správního orgánu I. stupně i úvahách žalovaného. Poznatky svědčící tomu, že manželství žalobce bylo uzavřeno účelově, převažují nad těmi, které svědčí proti tomuto závěru. Správní orgán I. stupně a žalovaný měli povinnost postupovat v souladu se zákony, ostatními právními předpisy a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. Správní orgán I. stupně nejprve zjišťuje skutečnosti v rámci šetření (pohovor se žadatelem a jeho rodinným příslušníkem aj.) a následně důkazy hodnotí. Správní orgán I. stupně přistupuje k pohovoru se žadatelem či jeho manželem (manželkou) až po přezkumu indikativních kritérií. Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o pokynech pro lepší provádění a uplatňování směrnice č. 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států ze dne 2. 7. 2009, KOM(2009) 313 v konečném znění (dále jen „Sdělení Komise“) umožňuje členským státům definovat soubor indikativních kritérií, které poukazují na to, že existuje možný úmysl zneužití práv výlučně s cílem obejít právní předpisy upravující přistěhovalectví, a kritérií poukazujících na to, že je zneužití práv nepravděpodobné. Kritéria by měla být považována za podnět pro zahájení vyšetřování. Nelze-li konstatovat, že manželství nebylo uzavřeno účelově, musí správní orgán I. zahájit šetření, v němž přistoupí k provádění pohovorů. Všechny zjištěné poznatky musí být posuzovány komplexně v souvislostech.

6. Žalobce v replice mimo jiné uvádí, že odůvodnění napadeného rozhodnutí nevyhovuje požadavkům kladeným na odůvodnění správního orgánu. Vyjádření žalovaného je pouze formální, přičemž v něm chybí polemika s žalobcovými argumenty. Žalobci není jasné, jaké byly v jeho případě ilustrativní známky možného zneužití práva. Žalovaný opět nevysvětlil, z čeho správní orgány dovodily, že manželství žalobce bylo uzavřeno účelově. S odkazem na závěry zástupkyně Veřejného ochránce práv v jiné věci uvádí, že praxe zastupitelských úřadů je založena na „*irrelevantní, nevhodné a stereotypní*“ argumentaci. Navrhuje výslech pracovníků správního orgánu I. stupně k aspektům vyřizování žádostí o udělení krátkodobého víza.
7. Osoba zúčastněná na řízení ve svém vyjádření mimo jiné uvádí, že žalobce je jejím manželem, jejich manželství je šťastné a spokojené. Během žalobcova pobytu v ČR s ní bude sdílet společnou domácnost. Nelze dovodit jiný úmysl žalobce než ten, že chce s manželkou žít běžný manželský život a sdílet s ní společnou domácnost. Je to ona, kdo pozval žalobce do ČR a která vyřizuje veškeré formalities.

Splnění procesních předpokladů a rozsah soudního přezkumu

8. Soud ověřil, že žaloba byla podána včas (§ 172 odst. 1 zákona o pobytu cizinců), osobou k tomu oprávněnou a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Jde tedy o žalobu věcně projednatelnou. Soud napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.). Soud ve věci rozhodl bez nařízení jednání, neboť pro takový postup byly splněny podmínky podle § 76 odst. 1 s. ř. s.

Skutková zjištění vycházející z obsahu správního spisu

9. Z předložené kopie oddacího listu vydaného Úřadem městské části města Brna Brno-střed ze dne 9. 12. 2019 vyplývá, že žalobce a manželka žalobce uzavřeli v Tunisku dne 30. 10. 2019 manželství.
10. Žádostí ze dne 5. 8. 2020 požádal žalobce správní orgán I. stupně o udělení krátkodobého (tzv. schengenského) víza. Dne 9. 9. 2020 byl se žalobcem proveden pohovor. Ve stejný den podala manželka žalobce u Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, odboru cizinecké policie, vysvětlení.
11. Prvostupňovým rozhodnutím správní orgán I. stupně žádost žalobce zamítl, neboť se žalobce dopustil obcházení zákona o pobytu cizinců s cílem získat vízum k pobytu na území. V odůvodnění prvostupňového rozhodnutí správní orgán I. stupně mimo jiné uvedl, že z pohovorů a podkladů vyplývají skutečnosti odůvodňující závěr, že sňatek byl „*minimálně ze strany*“ žalobce uzavřen účelově. Tento závěr vyplývá ze stavu vztahu do doby uzavření manželství, jazyka komunikace a finanční situace manželů. Podle správního orgánu I. stupně socioekonomické zázemí žalobce je celkově slabé a jeho možná motivace pro útěk z neutěšených poměrů prostřednictvím sňatku s občankou EU je „*přínejmenším představitelná*“. Způsob seznámení páru a krátký čas strávený společně před svatbou nedovolují uvěřit, že byl sňatek uzavřen za účelem pozdějšího společného života, ale naopak za účelem získání oprávnění ke vstupu a pobytu na území ČR a Schengenského prostoru. Manželství žalobce je nutno považovat za účelové, neboť bylo uzavřeno za jediným účelem, kterým je získání víza. O vízum žalobce žádal proto, aby na jeho základě zneužil práva přiznaná rodinným příslušníkům občanů EU, která by mu nepříslušela,

pokud by nebyl manželem občanky EU. Členské státy EU se mohou bránit proti účelovým rodinným vztahům vzniklým výhradně s cílem domoci se práva na volný pohyb a pobyt v členském státě EU.

12. V reakci na prvostupňové rozhodnutí podal žalobce žádost o nové posouzení důvodů neudělení víza. Namítl v ní mimo jiné, že závěr, že se dopustil obcházení zákona, je nepravdivý. Miluje svou manželku a ona miluje jej. Manželka za ním od doby seznámení pravidelně přijíždí, jsou spolu v kontaktu pět hodin denně. Překladač používají z důvodu rychlosti psaní. V soukromí komunikují v angličtině a arabštině. Jako první sňatek navrhla manželka. Do doby seznámení netoužil ČR poznat. Rok od svatby citově strádají, protože jsou oddělení. Je absurdní posuzovat úspěšnost manželství tím, jak dlouho se manželé před svatbou znali. Úspěšnost manželského vztahu závisí na tom, zda se jedná o věrnou lásku, pochopení a souznění dvou lidí. Mezi žalobcem a manželkou není žádný zásadní rozdíl, mají stejný pohled na život, stejné záliby, ve všem se doplňují. Oba jsou muslimové a nevzniká mezi nimi rozpor v žádné záležitosti. Bydlí sice s matkou, jeho měsíční příjem činí 500 TND a žije obyčejným a skromným životem, ale tvrzení, že žije v neutěšených podmínkách, a proto chce „utéct“, se nezakládá na pravdě. Zmiňovaný příjem je pro život v Tunisku dostatečný. Manželka má příjem vyšší, úměrný tomu, že život v ČR je na výdaje náročnější než v Tunisku. Výslech byl obsáhlý a týkal se spousty témat, nicméně správní orgán I. stupně využil jen několik málo vět.
13. Žalovaný napadeným rozhodnutím rozhodl tak, jak je uvedeno v bodu 1 tohoto rozsudku. V jeho odůvodnění mimo jiné uvedl, že postupoval podle Sdělení Komise a Příručky Komise a zabýval se existencí indikativních kritérií, která poukazují na to, že zneužití práv je nepravděpodobné. Nelze konstatovat, že by žalobce získal bez problémů právo pobytu nebo již legálně pobýval v členském státě EU. Žalobce pracoval v době seznámení s manželkou jako animátor, v současné době nepracuje. Pochází z početné rodiny a žije se svou matkou a třemi sourozenci (celkem jich má 6). Pokud pracoval, vydělával cca 500 TND, přičemž manželka žalobce podporuje téměř stejně velkou částkou. Pár nebyl před svatbou v dlouhodobém vztahu. Jelikož se žalobce s manželkou seznámil během její dovolené v Tunisku (v červenci 2019), jedná se o typický způsob seznámení pro tzv. „marriage by deception“, v jejichž případě žadatelé pouze předstírají úmysl vést s občankou EU rodinný život, ale jejich cílem je získat právo volného pohybu a pobytu v zemích EU. Manželka uvedla, že přicestovala se svým synem dne 9. 8. 2019 a pobývala v Tunisku do 21. 8. 2019, přičemž další návštěva byla v říjnu 2019, kdy již proběhla svatba. Žalovaný poukázal na rozpor ve výpovědi žalobce ohledně data druhého příjezdu manželky (nejprve uváděl příjezd 1. 8. 2019 a opětovný příjezd 15. 8. 2019). Pár nepřijal žádný dlouhodobý či finanční závazek se společnou odpovědností. Jelikož nebyla naplněna většina kritérií hovořících ve prospěch žalobce, nelze konstatovat, že se nejedná o účelově uzavřené manželství, a proto bylo přistoupeno k šetření. Nelze předpokládat, že „několik dnů“ stačilo žalobci a manželce, aby dostatečně poznali své charakterové vlastnosti coby předpoklad pro řádné fungování manželství. Pár uvedl jako společné komunikační jazyky arabštinu a angličtinu. Žalobce má pouze základní znalost anglického jazyka a manželka znalost na úrovni začátečníka. Pár při komunikaci používá překladač. Žalobce a manželka jsou muslimové. Žalobce uvedl, že je manželka muslimkou 5 let od doby, kdy se začala učit arabštinu. Manželka však uvedla, že se začala učit arabštinu před 3 lety a že muslimkou je 9 let. Manželka žalobce navíc uvedla, že v době seznámení popíjela alkohol. Kromě toho manželka v roce 2011 získala certifikát ze základů ajurvědy, védské astrologie a horoskopů, což se podle žalovaného s islámskou vírou absolutně neslučuje. Žalobce nejeví snahu učit se

český jazyk, což svědčí o tom, že neplánuje život v ČR, ale jeho cílem je některá ze západoevropských zemí, kde se bude moci opřít o tamější arabskou komunitu. Žalobce sice znal jméno dcery manželky, avšak uvedl, že její syn se jmenuje J., ve skutečnosti se jmenuje J.. Žalobce uvedl, že plánují jedno dítě, ale manželka uvedla, že se početí nebrání, což je něco jiného než cílené plánování rodičovství.

Posouzení žaloby soudem

14. Podle § 15a odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců se rodinným příslušníkem občana Evropské unie pro účely tohoto zákona rozumí jeho manžel.
15. Podle § 15a odst. 3 zákona o pobytu cizinců se ustanovení tohoto zákona týkající se rodinného příslušníka občana Evropské unie použijí i na cizince, který je rodinným příslušníkem státního občana České republiky.
16. Podle § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců se cizinci, který žádá o krátkodobé vízum jako rodinný příslušník občana Evropské unie a sám není občanem Evropské unie a hodlá doprovázet občana Evropské unie na území nebo následovat občana Evropské unie, který na území pobývá, krátkodobé vízum neudělí, jestliže se dopustil obcházení tohoto zákona s cílem získat vízum k pobytu na území, zejména pokud účelově uzavřel manželství nebo jeho účelově prohlášeným souhlasem bylo určeno otcovství.
17. Soud má za to, že § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců je třeba vykládat ve světle směrnice 2004/38/ES a práva občanů EU a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (dále jen „směrnice 2004/38/ES“), a to z důvodu tzv. vnitrostátního dorovnání postavení státních občanů ČR a jejich rodinných příslušníků s postavením státních občanů jiných členských států a jejich rodinných příslušníků (srov. § 15a odst. 3 zákona o pobytu cizinců a rozsudek Soudního dvora EU ze dne 14. 3. 2013, *Allianz Hungária Biztosító a další*, C-32/11, bod 20).
18. Podle čl. 35 věty první směrnice 2004/38/ES členské státy mohou přijmout potřebná opatření k odepření, pozastavení nebo odnětí jakéhokoliv práva přiznaného touto směrnicí v případě zneužití práv nebo podvodu, například účelových sňatků.
19. Podle bodu 28 odůvodnění směrnice č. 2004/38/ES členské státy by měly mít možnost přijmout potřebná opatření k ochraně před zneužíváním práv nebo podvodu, a zejména před účelovými manželstvími nebo jakoukoliv jinou formou vztahů uzavíraných výlučně za účelem získání práva na volný pohyb a pobyt.
20. Podle Evropské komise jsou pak účelové sňatky „*sňatky uzavřené výlučně za účelem získání práva volného pohybu a pobytu podle směrnice, na které by jinak dotyčná osoba neměla nárok. Sňatek není možné považovat za účelový sňatek pouze z toho důvodu, že je spojen výhodou přistěhovalectví, nebo s jinou výhodou. Kvalita vztahu není pro použití článku 35 relevantní.*“ (bod 4.2. Sdělení Komise). Zároveň platí, že „[d]ůkazní břemeno nesou orgány členských států, které se snaží omezit práva podle této směrnice. Orgány musí být s to případ přesvědčivě doložit [...]“ (bod 4.2. Sdělení Komise).
21. K § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců (stejně jako k dalším ustanovením tohoto zákona obsahujícím obdobnou skutkovou podstatu) tak lze uvést, že „*míří na konání cizinců, kteří žádají o pobytové oprávnění na základě předstíraných či jinak zkreslených rodinných vztahů*“ [rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) ze dne 25. 8. 2015, č. j. 6 Azs 96/2015-30]. Z judikatury zdejšího soudu pak lze dovodit, že pro neudělení

krátkodobého víza podle § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců „*musí správní orgán v řízení prokázat přímý úmysl cizince získat pobytové oprávnění předstíráním skutkových okolností, s nimiž zákon o pobytu cizinců na území České republiky spojuje možnost získání pobytového oprávnění, v situaci, kdy skutečný skutkový stav, jenž je takto zastírán či zkreslován, udělení pobytového oprávnění v principu vylučuje, a současně prokázat, že si je cizinec umělé povahy takových okolností vědom*“ (právní věta k rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2016, č. j. 46 A 2/2015-46).

22. Podle NSS dále platí, že „*[p]okud cizinec získá právní status manžela unijního občana a správnímu orgánu doloží vznik manželství, je na něj nutné pohlížet jako na rodinného příslušníka unijního občana, aniž by musel prokazovat pravost uzavřeného manželství. Teprve v případě, pokud se správnímu orgánu podaří na základě řádných skutkových zjištění jednoznačně prokázat, že výlučným účelem sňatku bylo získání výhodnějšího pobytového oprávnění a že manželé nemají a neměli v plánu vést společně manželský život, je možné uvažovat o účelovém manželství. Jinými slovy, důkazní břemeno ohledně doložení nabytého právního statusu leží na cizinci, za skutkové prokazování účelovosti manželství je plně odpovědný správní orgán. Rovněž zde má být přiměřeným způsobem respektována prastará právní zásada (jakkoli se Nejvyšší správní soud je vědom toho, že původ a vlastní smysl této zásady je mimo oblast veřejného práva), že rozhodováno má být in favorem matrimonii, tj. ve prospěch manželství.*“ (rozsudek NSS ze dne 9. 12. 2015, č. j. 4 Azs 228/2015-40). Zákon o pobytu cizinců tak vychází z vyvratitelné domněnky, že manželství mezi cizincem a občanem EU je manželstvím řádným.
23. NSS k této problematice dále uvedl: „*Správní orgán nemůže v případě podezření, že by se mohlo jednat o účelově uzavřené manželství, vybírat pouze ty skutečnosti, které svědčí pro závěr, že manželství bylo uzavřeno účelově. Musí naopak nestranně posoudit skutečnosti svědčící pro i proti tomuto závěru. V případě pochybností musí dát přednost závěru, že manželství účelově uzavřeno nebylo. V odůvodnění rozhodnutí musí správní orgán jasně a přezkoumatelně vysvětlit jednak, co vyvolalo pochybnosti o řádnosti manželství, jednak jaké všechny skutečnosti během řízení zjistil, které z nich hovoří ve prospěch závěru, že se jedná o řádné manželství, a které naopak proti tomuto závěru. Teprve na základě těchto úvah pak může správní orgán ve věci rozhodnout a v případě, že se mu podaří na základě řádných skutkových zjištění jednoznačně prokázat, že výlučným účelem sňatku bylo získání výhodnějšího pobytového oprávnění a že manželé nemají a neměli v plánu vést společně manželský život, je možné uvažovat o účelovém manželství*“ (rozsudek NSS ze dne 26. 9. 2018, č. j. 10 Azs 68/2018-39).
24. Sdělení Komise v bodu 4.2. obsahuje demonstrativní výčet (srov. dikce „*je možné určit*“, „*mohou zohlednit*“, „*zejména*“) tzv. indikativních kritérií, která poukazují na to, že je zneužití práv nepravděpodobné (pozitivní kritéria), nebo která naopak poukazují na to, že existuje možný úmysl zneužití práv (negativní kritéria). Sdělení Komise přitom v této souvislosti výslovně uvádí, že „*uvedená kritéria by měla být považována za podněty pro zahájení vyšetřování, aniž by z nich bylo možné vyvozovat automatické závěry výsledků nebo dalšího šetření. Členské státy se nemohou spoléhat na jediné kritérium, ale je třeba věnovat řádnou pozornost všem okolnostem jednotlivého případu*“.
25. Podle zdejšího soudu je v projednávané věci při hodnocení jednotlivých kritérií třeba vzít v potaz tu skutečnost, že jde o neudělení pobytového oprávnění umožňujícího první vstup na území ČR za situace, kdy manželé každý žijí každý v jiném státě. Ve světle toho je pak

třeba hodnotit taková kritéria jako například existenci společného bydliště/domácnosti (či celkově rozvoj rodinného života) nebo dlouhodobého právního či finančního závazku.

26. Rozhodovací důvody prvostupňového rozhodnutí představují zejména (i) stav vztahu do uzavření manželství; (ii) jazyk komunikace a (iii) finanční situace manželů a socioekonomické zázemí žalobce. Podle napadeného rozhodnutí pak nebyla naplněna většina kritérií hovořících ve prospěch žalobce (myšleno pozitivních indikativních kritérií dle Sdělení Komise). Dále žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí upozornil na (i) krátkodobost vztahu; (ii) jazyk komunikace a (iii) rozpory ve výpovědích (délka doby od přestoupení manželky na islám; zpochybnění skutečnosti, že je muslimkou; neznalost jména syna manželky; rozpor co do plánování rodičovství). Soud v této souvislosti proto nemůže souhlasit se žalobcem, že z prvostupňového a napadeného rozhodnutí nevyplývá, z čeho správní orgány dovozovaly pochybnost o pravosti sňatku. Na druhou stranu však nemá za to, že by neudělení krátkodobého víza žalobci bylo odůvodněno dostatečně.
27. Jde-li o soubor pozitivních kritérií, lze souhlasit s tím, že žalobce a manželka nebyli před uzavřením manželství v dlouhodobém vztahu. Seznámili se však v červenci 2019 a svatba se konala 30. 10. 2019. Správní orgán I. stupně vyšel z toho, že k uzavření sňatku došlo při třetí či čtvrté návštěvě manželky žalobce v Tunisku (k hodnocení žalovaného srov. dále). Mezitím byli v kontaktu prostřednictvím internetu. Závěr žalovaného, že ke svatbě došlo po „několika dnech“ je proto přinejmenším zavádějící. Skutečnost, že pár neměl společné bydliště (domácnost) po dlouhou dobu je třeba hodnotit ve světle úvah uvedených v bodu 25 tohoto rozsudku. Žalobce v této souvislosti namítá, že do doby podání žádosti byla manželka v Tunisku celkem 8krát, k čemuž měly být předloženy kopie cestovního dokladu manželky a fotografie zachycující jejich život v Tunisku. Ačkoliv součástí předloženého správního spisu uvedené fotografie nejsou, z kopie cestovního dokladu manželky pořízené dne 27. 7. 2020 (vydaného 10. 12. 2019, tj. až po uzavření manželství) vyplývá, že na straně 32 je opatřen 6 vstupními/výstupními razítky v arabském jazyce s označením let 2019 (1krát) a 2020 (5krát). Ačkoliv sice mají správní orgány povinnost zkoumat úmysl cizince před uzavřením manželství, rozhodující skutečnosti jednoznačně mohou být i ty, které nastaly po jeho uzavření a jsou relevantní pro celkové posouzení kvality vztahu. To lze ostatně dovodit i ze Sdělení Komise, které výslovně jako indikativní kritérium uvádí také to, že se pár rozvede poté, co příslušník třetí země získal právo pobytu. Správní orgány pak nezohlednily ani tvrzení žalobce a manželky o rozvíjení společného života v Tunisku. Stejně tak nepřihlédly ke skutečnosti, že z podání vysvětlení manželky plyne, že rozvoj společného rodinného života nemusí nutně probíhat pouze na území ČR, ale že podstatnou okolností je to, že má na území ČR dvě nezaopatřené děti, přičemž zdůraznila, že ani neudělení pobytového oprávnění žalobci nepovede z její strany k rozvodu. V této souvislosti soud poukazuje na tu skutečnost, že ze správního spisu plyne, že manželka žalobce přijala příjmení žalobce, které používá v úředním i osobním styku. Správní orgány se nezabývaly ani kontaktem mezi žalobcem a manželkou prostřednictvím prostředků elektronické komunikace (z podání vysvětlení a výpovědi vyplývá, že ke komunikaci používají program „Messenger“ a sociální síť „Facebook“, přičemž oba umožnili správním orgánům do komunikace nahlédnout). Z předloženého správního spisu vyplývá, že žalobce a manželka kontinuálně vyvíjejí úsilí o vytvoření základů pro společnou komunikaci (srov. Příručku Komise, str. 7).
28. Je proto třeba dát za pravdu žalobci v tom smyslu, že správní orgány nedostatečně posoudily kvalitu a povahu vztahu, neboť poukázaly pouze na vybrané aspekty, aniž by se

věnovaly i dalším, jako například jejich věku, motivaci pro to mít vztah a uzavřít manželství, znalosti informací o sobě navzájem či rodinách, plánu do budoucna apod. Žalovaný na jednu stranu poukazuje na typický způsob seznámení pro tzv. „marriage by deception“, na druhou stranu neuvádí, jaké další typické znaky pro uvedený typ manželství (kromě krátké doby od seznámení do uzavření manželství, jak vyplývá z odůvodnění prvostupňového rozhodnutí) jsou v případě manželství žalobce naplněny a jaké naopak nikoliv. Správní orgány v této souvislosti pouze zpochybnily tvrzení o islámské víře manželky žalobce. Podle soudu otázka, zda, popřípadě do jaké míry, jsou ajurvěda, védská astrologie a horoskopy z hlediska islámské věrouky praktikami dovolenými (popř. v rámci jakého typu dovolení), nebo zakázanými, představuje otázku odbornou přesahující rámec skutečností obecně známých a v kontextu odůvodnění napadeného rozhodnutí je tento závěr nepřezkoumatelný, jak důvodně žalobce namítá. Ani skutečnost, že manželka žalobce konzumuje alkoholické nápoje (při podání vysvětlení však uvedla: *„Ze začátku našeho vztahu jsem ještě trochu popíjela, a to převážně bílé víno.“* – zvýraznění doplněno soudem), nemůže její tvrzení, že je muslimkou, sama o sobě zpochybnit. Tato okolnost může být projevem vlašného vztahu k zákazům s daným náboženstvím spojeným, což však v reáliích české společnosti není jev výjimečný. Předně však není vůbec zřejmé, z jakého důvodu správní orgány z eventuálně nepravdivého tvrzení manželky žalobce o její islámské víře usuzují na úmysl žalobce obcházet zákon. Odůvodnění prvostupňového a napadeného rozhodnutí tak nepředstavuje dostatečnou oporu pro závěr, že žalobce a osoba zúčastněná na řízení nemají a neměli v plánu vést společně manželský život.

29. Podle soudu nebyla dále jako negativní indikativní kritérium správními orgány řádně posouzena ani ekonomická situace žalobce. V předcházejícím správním řízení nebyl předložen důkaz či indicie o peněžní částce nebo daru, který by měl být předán manželce proto, aby byl sňatek uzavřen (srov. bod 4.2. Sdělení Komise). Z podání vysvětlení manželky a výpovědi manžela vyplývá, že jejich dárky mají povahu obvyklého „obdarovávání“ mezi manžely. Příčinná souvislost s uzavřením sňatku z ničeho nevyplývá. Poukazují-li správní orgány na špatnou socioekonomickou situaci žalobce a finanční podporu ze strany manželky, je pravdou, že podle Příručky Komise (srov. str. 7) může být špatná finanční situace cizince indicií pro závěr o zneužití práva. Nestačí však to, jak se mylně domnívá správní orgán I. stupně, že je snaha zlepšit svou finanční situaci pouze „představitelná“. Správní orgány se nezabývaly socioekonomickou situací žalobce v kontextu života běžných obyvatel jeho země původu. Kromě toho vůbec nevzaly v potaz skutečnost, že výdělečné činnosti žalobce byly závislé na turistickém ruchu, který však byl významně ovlivněn pandemií onemocnění Covid-19, na což žalobce v předcházejícím řízení upozorňoval. Žalobce a manželka se seznámili a uzavřeli manželství před jejím vypuknutím, avšak žádost byla podána již v jejím průběhu. Vedle toho v běžné finanční podpoře manželů nelze bez dalšího negativní indikativní kritérium spatřovat, jestliže zde nepřistoupí další skutečnosti indikující možnost zneužití.
30. Jde-li o rozpory ve výpovědích žalobce a manželky, nejedná se podle soudu o rozpory natolik zásadní, že by významněji naznačovaly zneužití práva žalobcem. Otázky, jak dlouho je manželka žalobce muslimkou nebo jak dlouho se učí arabský jazyk, nemohou mít většího významu. Naopak je rovněž pro soud (s ohledem na tvrzenou intenzitu vztahu) překvapivé, že žalobce neznal jméno syna manželky (J.), ačkoliv se nesprávnost jeho výpovědi následně snažil vysvětlit podobností domácké formy „J.“ s jím uvedeným jménem „J.“ a svým rodným jazykem. Žalovaný tuto skutečnost však opět zdůraznil, zatímco nezmínil, že vedle jména dcery manželky žalobce (což uvedl) si žalobce pamatoval

jméno manželčiny sestry (J.) nebo plemeno a jméno manželčina psa (shih-tzu M.). Také v hodnocení částí výpovědí týkajících se plánování rodičovství se soud se žalovaným neshoduje. Ve výpovědích, že se manželka „nebrání počítí“ nebo že děti „mají v plánu“ soud nevidí zásadního rozdílu, neboť podstatný je pozitivní vztah, který vyplývá z výpovědí obou (liší se pouze v intenzitě „chtění“). Manželka i žalobce se shodují v počtu „plánovaných“ dětí (1).

31. Vedle toho se sám žalovaný dopustil při hodnocení podání vysvětlení manželky a výpovědi žalobce jistého pochybení. V napadeném rozhodnutí totiž jako příklad rozporu ve výpovědích uvedl: „Žadatel v jedné části pohovoru uvedl, že jeho manželka přicestovala dne 1. 8. 2019 na 1 týden a následně opět dne 15. 8. 2019. V jiné části pohovoru uvedl, že manželka přicestovala 9. 8. 2019 a odjela 21. 8. 2019. Manželka žadatele uvedla, že přicestovala dne 9. 8. 2019 do 21. 8. 2019. Během této cesty manželka žadatele přicestovala se svým synem, avšak nikoliv se svou dcerou.“ Manželka žalobce však během podání vysvětlení uvedla: „Naposledy jsem byla v Tunisu za manželem se svým synem J. od 09.08.2020 a zpět jsme se vraceli 21.09.2020.“ [pozn. soudu – zřejmě mělo být uvedeno 21. 8. 2020]. Žalobce pak ve výpovědi uvedl: „Pak se sem vrátila 01.08.2019 hned po týdnu, tentokrát jen se sestrou. Byla tu také týden. Vrátila se 15.08.2019, protože mi řekla, že pak začíná [školní] rok a ona nebude mít čas na další návštěvu.“ Na otázku „Naposledy když t[ý] byla, to bylo kdy?“ odpověděl: „Odjela zpět 21.08. [Z]ůstala tu 12 dní. Byla tu se synem. Takže přijela 09.08.2020.“ Podle soudu se žalobce a manželka v těchto svých výpovědích shodují a soud v nich (na rozdíl od žalovaného) žádný rozpor neshledal. Naopak se soudu jeví, že to byl žalovaný, kdo při hodnocení výpovědí dostatečně neodlišil srpnové pobyty manželky žalobkyně v Tunisku v letech 2019 a 2020, stejně jako její příjezdy s dcerou, sestrou a synem.
32. Soud se dále nedomnívá, že závěr o obcházení zákona žalobcem je dostatečně odůvodněn existencí jazykové bariéry mezi ním a manželkou. Lze souhlasit se závěrem správního orgánu, že z podkladů obsažených ve správním spise vyplývá žalobcova základní znalost anglického jazyka a jeho znalost manželky na úrovni začátečníka. Zároveň jak žalobce, tak manželka shodně uvedli, že při vzájemné komunikaci používají překladač. Na druhou stranu není za současné situace možné jazykovou bariéru bez dalších podkladů blíže vyhodnotit. Podle Sdělení Komise je indikativním kritériem to, že pár *nemluví* společným jazykem, kterému oba rozumí. Žalobce a manželka však určitou úroveň znalosti anglického jazyka prokázali, a proto se správní orgány musely zabývat otázkou jejich schopnosti dorozumět se podrobněji, což se nestalo. Jak žalobce, tak manželka umožnili správním orgánům nahlédnout do své elektronické komunikace, avšak jakémukoliv hodnocení její kvality (schopnosti dorozumět se) nebo intenzity se správní orgány vyhnuly. Nezabývaly se ani tím, jakým způsobem ovlivňuje schopnost se dorozumět a vést komunikaci použití internetového překladače. Správní orgány při hodnocení existence jazykové bariéry pak zcela ponechaly stranou, že žalobce i manželka shodně jako druhý komunikační jazyk uvedli arabštinu, kterou se manželka podle svého tvrzení učí již několik let. Její schopnosti hovořit tímto jazykem se však správní orgány blíže nezabývaly. Nehledě na to, jak vyplývá z bodu 24 tohoto rozsudku, negativní indikativní kritéria pouze poukazují na to, že existuje možný úmysl zneužití. Neznalost českého jazyka může být pro pobyt žalobce na území ČR do budoucna limitující, avšak je třeba mu dát za pravdu v tom smyslu, že předcházející řízení bylo řízení o žádosti o udělení krátkodobého víza, nikoliv například přechodného či trvalého pobytu. Míru uvedené limitace je proto třeba hodnotit délkou možného pobytu, o který v tom či onom řízení jde. Závěr žalovaného, který z neznalosti českého jazyka dovozuje žalobcův úmysl vycestovat do

některé ze západoevropských zemí, v nichž se může opřít o podporu arabských komunit, je pak pouhou spekulací, která nemá ve správním spise dostatečnou oporu. Byl-li žalobce v rámci pohovoru dotazován na skutečnosti, které by obdobnému závěru nasvědčovaly, žádnou nepotvrdil a správní orgány je jiným způsobem neprokázaly.

33. Soud si je vědom toho, že posuzování tzv. účelových manželství, respektive případů, kdy cizinec obchází zákon s cílem získat oprávnění k pobytu na území, není úkolem jednoduchým. Z výše uvedených judikatorních závěrů však vyplývá, že z odůvodnění napadeného rozhodnutí by mělo jednoznačně vyplývat, že byl žalovaným prokázán *přímý úmysl* žalobce získat krátkodobé vízum předstíráním skutkových okolností, s nimiž zákon o pobytu cizinců spojuje možnost získání tohoto pobytového oprávnění, v situaci, kdy skutečný skutkový stav, jenž je takto zastírán či zkreslován, udělení krátkodobého víza v principu vylučuje. Správní orgány tak měly povinnost prokázat přímý úmysl žalobce, že manželství uzavřel výlučně s cílem získat krátkodobé vízum.
34. Z odborné literatury (srov. Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. *Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 3. vyd. Praha: Leges, 2015, s. 326-327) lze k prokazování přímého úmyslu dovodit, že závěr správního orgánu o úmyslném jednání musí být podložený skutkovými zjištěními učiněnými na základě podkladů vyplývajících ze správního spisu. Hodnocení okolností, z nichž lze usuzovat na úmysl cizince obcházet zákon s cílem získat oprávnění k pobytu na území, musí být vyčerpávající tak, aby závěr z hodnocení logicky vyplynul a celé odůvodnění bylo přesvědčivé. Jelikož předmětem dokazování a hodnocení jsou skutečnosti vnitřního života cizince, lze rozhodné skutečnosti prokazovat jen nepřímou z okolností objektivní povahy, z nichž se dá usuzovat na vnitřní vztah cizince k porušení zájmů chráněných zákonem.
35. Zároveň však z výše citované judikatury plyne, že správní orgány, které tíží důkazní břemeno, nemohou spoléhat na jediné kritérium poukazující na to, že existuje možný úmysl zneužití práv, ale je třeba věnovat řádnou pozornost všem okolnostem jednotlivého případu, přičemž není možné vybírat pouze ty skutečnosti, které svědčí pro závěr, že manželství bylo uzavřeno účelově. V pochybnostech pak má být rozhodováno ve prospěch manželství.
36. Napadené rozhodnutí těmito požadavkům podle soudu nevyhovuje. Proto ohledně otázky, zda bylo žalovaným prokázáno, že se žalobce dopustil obcházení zákona o pobytu cizinců s cílem získat vízum k pobytu na území, tj. že účelově uzavřel manželství, soud dospěl k závěru, že je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

37. Soud ze shora uvedených důvodů shledal, že žaloba je důvodná, a proto napadené rozhodnutí zrušil pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů (§ 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.) a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.). V dalším řízení je žalovaný právním názorem soudu vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
38. Důkazní prostředky navržené stranami soud neprovedl pro jejich nadbytečnost, neboť by ničeho nemohly změnit na závěru o nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí. Dokumenty nacházející se ve správním spise se pak nepovažují za důkazní prostředky a dokazování se jimi neprovádí (srov. rozsudek NSS ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008-117).
39. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaný právo

na náhradu nákladů řízení nemá, neboť byl neúspěšný. Naproti tomu žalobci, který byl ve věci plně úspěšný, soud náhradu nákladů řízení v celkové částce 15 342 Kč přiznal. Tu tvoří zaplacený soudní poplatek za řízení ve výši 3 000 Kč, odměna advokáta ve výši 9 300 Kč za tři úkony právní služby po 3 100 Kč (převzetí a příprava zastoupení, sepsání žaloby a sepsání repliky) podle § 7 bodu 5, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“) a náhrada hotových výdajů ve výši 900 Kč za tři úkony právní služby podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, to vše zvýšeno o částku 2 142 Kč odpovídající 21% DPH z odměny advokáta a náhrady jeho hotových výdajů. Náhradu nákladů řízení je žalovaný povinen uhradit podle § 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů ve spojení s § 64 s. ř. s. k rukám zástupce žalobce, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci rozsudku (§ 54 odst. 7 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 31. ledna 2022

JUDr. David Kryška, v. r.
samosoudce